

Współdziałanie Policji z innymi podmiotami w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego

REDAKCJA NAUKOWA

Elżbieta URA

OFICyna
WYDAWNICZA
POLITECHNIKI RZESZOWSKIEJ

Rzeszów 2021

Współdziałanie Policji z innymi podmiotami w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego

REDAKCJA NAUKOWA

Elżbieta URA

OFICyna
WYDAWNICZA
POLITECHNIKI RZESZOWSKIEJ

Rozdział 18.

WSPÓŁDZIAŁANIE POLICJI I WOJSKA W II I III RZECZYPOSPOLITEJ W ZAKRESIE SZKOLENIA WOJSKOWEGO FUNKCJONARIUSZY

(Sławomir Bylina)

1. Wstęp

Współdziałanie instytucji państwowych w każdym zakresie działania państwa jest bardzo ważnym zagadnieniem badawczym, który wpływa na właściwe funkcjonowanie zadań w ramach funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego (państwa). Każde przenikanie się przypisanych kompetencji do konkretnej formacji mundurowej, może wpływać budująco i konsolidująco na funkcjonowanie całokształtu państwa.

Celem badawczym publikacji jest wskazanie prawidłowości, które kształtowały wzajemne relacje podstawowych formacji mundurowych okresu międzywojennego, jak również odzwierciedlenie tego procesu na współczesny obszar funkcjonowania III Rzeczypospolitej. Szczegółowym celem będzie określenie wspólnych działań w zakresie procesu szkolenia funkcjonariuszy Policji w zakresie szkolenia wojskowego na przestrzeni wieku.

Dzięki zainteresowaniom badawczym autora podjęto już wstępny proces badawczy obejmujący kwerendę źródeł archiwalnych znajdujących się w Archiwum Akt Nowych w Warszawie, jak również w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie, które potwierdziły hipotezy badawcze odnośnie do współpracy omawianych instytucji jak Policja i wojsko. Wynikiem tego procesu są publikacje naukowe¹.

Oczywiście zakres współdziałania omawianych instytucji, zarówno w okresie II, jak i III RP, zawierał wiele obszarów działań, jednak dla celów uszczegółowienia zakresu badań w poniższej publikacji, zasygnalizowane zostaną istotne zagadnienia szkolenia wojskowego funkcjonariuszy. W tym celu opracowanie zostanie podzielone na trzy części. W pierwszej omówione zostaną pierwsze

¹ S. Bylina, *Przykłady relacji Policji i Wojska Polskiego na przestrzeni ostatniego stulecia, Examples of the Relationship Between the Police and the Polish Army Over the Last Century*, Internal Security Special ISSUE 110th Anniversary of Poland's Regaining Independence, WSPol, Szczytno 2018, s. 67–77; tenże, *Współdziałanie Policji Państwowej i Wojska Polskiego w trosce o bezpieczeństwo niepodległego Państwa [w:] Dawniej niż wczoraj 100 lat Polskiej Policji*, Szczytno 2019, s. 211–227.

etapy wprowadzania szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej w pierwszym okresie tworzenia się tej formacji mundurowej w latach 1919–1928.

W kolejnej części ukazane zostaną uregulowane wymogi organizacyjne dzięki wprowadzonej reformie w 1928 r. i kolejnych latach. Ostatnią częścią publikacji będzie wskazanie współczesnego procesu szkolenia funkcjonariuszy Policji w ramach rozwijającej się na przestrzeni lat bazy szkoleniowej Polskiej Policji.

2. Proces szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej w latach 1919–1928

Za proces wyszkolenia funkcjonariuszy w początkach istnienia omawianej instytucji odpowiadał Komendant Główny Policji Państwowej, który przy pomocy Komendy Głównej Policji Państwowej koordynował pracę nad tak istotną kwestią budowania przyszłych kadr dla dobra i bezpieczeństwa Polski. W ramach KGPP działał Wydział III Wyszkożenia, który był odpowiedzialny za organizację szkolnictwa na określonych poziomach funkcjonowania. Wiązało się to z tworzeniem szkół policyjnych, ustanawianie odpowiednich przepisów prawnych dla właściwie przebiegającego procesu wyszkolenia funkcjonariuszy.

Początkowo organizację szkolenia zorganizowano na podstawie dwóch rodzajów szkół:

- trzymiesięcznej szkoły teoretyczno-praktycznej utworzonej przy KGPP, która składała się z dwóch oddziałów dla wyższych funkcjonariuszy oraz dla przodowników i starszych przodowników,
- szkoły okręgowej – szkoły teoretyczno-praktycznej przy KGPP, przeznaczonej dla przodowników i posterunkowych.

Instruktorzy, którzy bardzo często mieli za sobą przeszkolenie i służbę w wojsku, szkolili adeptów m.in. z zakresu wyszkolenia wojskowego, służby śledczej i instrukcji służbowej. Dodatkowo prowadzono zajęcia z prawa, prawa administracyjnego i państwowego oraz z procedury karnej. Zajęcia prowadzili przedstawiciele wymiaru sprawiedliwości, władz administracyjnych oraz wyżsi funkcjonariusze Policji Państwowej. Zajęcia prowadzili także nauczyciele, m.in. historii i geografii. Pierwszy taki kurs przy KGPP miał miejsce w październiku 1919 r. i uczestniczyło w nim 36 wyższych funkcjonariuszy oraz 76 przodowników². Szkolenie teoretyczno-praktyczne przy komendzie okręgowej lub szkole przy KGPP było obowiązkowe dla nowo przybyłych kandydatów oraz pełniących służbę i wynikało z przepisów o organizacji szkół Policji Państwowej, wydanych na podstawie art. 34 ustawy o Policji Państwowej³.

W 1922 r., po przeszkoleniu ok 60% funkcjonariuszy i przodowników, postanowiono ujednoczyć program nauczania. Powołano w tym celu Radę Pedagogiczną, jednakże do końca nie spełniła ona swojej roli ze względu na oszczędno-

² A. Misiuk, *Historia policji w Polsce od X wieku do współczesności*, Warszawa 2008, s. 118–119.

³ Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363).

ści w nakładach finansowych wynikające z kryzysu gospodarczego. W celach szkoleniowych funkcjonariuszy, w grudniu 1923 r., w okręgach: łódzkim, lwowskim, kieleckim, warszawskim, poleskim i wileńskim powołano kompanie szkolne rezerwy policyjnej, które prowadziły zadania szkoleniowe.

W kolejnym, 1924 r., przeprowadzono reorganizację systemu szkolnictwa policyjnego i podzielono proces szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej na trzy etapy:

- podstawowe szkolenie posterunkowych,
- szkolenie przodowników,
- szkolenie wyższych funkcjonariuszy.

W programie szkolenia były takie przedmioty jak m.in.: prawo karne i administracyjne, musztra i gimnastyka policyjna, instrukcja służbowa, służba śledcza, higiena i ratownictwo, jazda konna i nauka o koniu, strzelanie i obchodzenie się z bronią oraz nauka o Polsce⁴.

Wart uwagi jest także fakt prowadzenia pierwszego kursu dla policjantek określonych jako wywiadowczyń służby sanitarno-obyczajowej. Takie kursy miały miejsce w Głównej Szkole Policyjnej w Warszawie i prowadzone były w okresie od kwietnia do lipca 1925 r. W zakresie szkolenia można wymienić takie przedmioty jak: prawo i procedura karna, prawo administracyjne, instrukcja służbowa, służba śledcza, higiena, nauka o stowarzyszeniach, nauka o Polsce, musztra, gimnastyka. Doskonalono także z takiej wiedzy jak: wiedza o chorobach wenerycznych, społecznych aspektach walki z chorobami wenerycznymi i nierządem, psychologia prostytucji, nadzór nad nierządem i walki z handlem żywym towarem, zasady walki z handlem kobietami i dziećmi⁵.

W kolejnym roku szkoleniowym 1926/1927 w procesie szkolenia brało udział 71 adeptów. W ramach zajęć znalazły się takie przedmioty jak: prawo karne, prawo państwowe i administracyjne, nauki kryminologiczne, instrukcja służbowa, instrukcja służby śledczej, służba rozpoznawcza oraz takie przedmioty jak: taktyka oględzin miejsca przestępstwa i dochodzenia, przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu, medycyna kryminalna, ratownictwo, ćwiczenia fizyczne oraz walka wręcz i boks⁶.

W latach 1927–1928, po obsadzeniu nowej kadry kierowniczej w Policji, postanowiono przeprowadzić reformę szkolnictwa policyjnego. Jak wynika z korespondencji Ministerstwa Spraw Wojskowych na temat „Wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej”, powzięto decyzję „przeka-

⁴ E. Grabowiecki (red.), *Dziesięciolecie służby bezpieczeństwa w Polsce odrodzonej. Polska Policja Państwowa*, Warszawa 1925.

⁵ *Wyszkolenie policji. Otwarcie kursu kobiecego P.P.*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1925, nr 19 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny 2014, nr 2, s. 132–146.

⁶ Archiwum Akt Nowych, Komenda Główna Policji Państwowej w Warszawie (dalej: AAN, KGPP), *Wydział I, Referat Wyszkoleniowy*, Kurs specjalny dla oficerów WP przechodzących do służby w Policji Państwowej. Wykazy, sygn. 495, 1926–1927 r., k. 5–14.

zania Policji Państwowej części zadań mobilizacyjnych spełnianych dotychczas przez wojsko, ustalono konieczność przeprowadzenia pewnej reformy dotychczasowych metod szkolenia policji⁷. Dyskusja rozgorzała w chwili, kiedy zdecydowano o przekazaniu Policji Państwowej części zadań mobilizacyjnych, które do tej pory wykonywało wojsko. Z chwilą ukazania się takiej koncepcji należało, według Sztabu Generalnego, przeprowadzić pewną reformę dotychczasowych metod szkolenia Policji Państwowej. Formalnie Szef Sztabu Generalnego WP przekazał Ministerstwu Spraw Wewnętrznych pismo, w którym określił ogólne postulaty Sztabu Generalnego w aspekcie mobilizacji⁸.

W dalszym procesie obserwacji wyszkolenia wojskowego w Policji podczas odbytej konferencji dowództwo doszło do wniosku, że: „poziom wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej jest bardzo niski, do czego w dużym stopniu przyczynia się [fakt, że – przyp. S.B.] wśród funkcjonariuszy Policji Państwowej ilość takich, którzy nigdy w wojsku nie służyli”⁹. W związku z powyższym Szef Sztabu Generalnego w piśmie do Ministra Spraw Wewnętrznych określił ogólne postulaty Sztabu w poruszanej kwestii. Polecono m.in. opracowanie szczegółowych wytycznych dla szkolenia wojskowego Policji Państwowej ze szczególnym uwzględnieniem takich zadań jak: służba wartowniczo-ochronna, służba żandarmerii, obrona przeciwlotnicza i przeciwgazowa¹⁰. Ważnym dopiskiem w powyższym dokumencie była adnotacja dotycząca możliwości Policji Państwowej w realizacji zamierzonych zadań, że napotka pewne trudności „z powodu braku strzelnic, pomocy do nauki celowania itp. oraz lokali odpowiednich na urządzenie kursów. Z powodu szczupłego budżetu P.P. nie może łożyć na te cele z własnych funduszków”¹¹. Przykładem otwartości w okazaniu współpracy i współ-

⁷ AAN, KGPP, Samodzielny Referat Wojskowy (dalej SRW), Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., sygn. 2249, 1919 r., 1926–1939 r., k. 151.

⁸ AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Szefa Oddziału I Sztabu Generalnego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych L. 9486/Mob. 26.0.I w sprawie zadań Policji na wypadek mobilizacji, 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 152.

⁹ AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 153. Szczegółowy wykaz podany w dokumencie znajdujemy w: S. Bylina, *Współdziałanie Policji Państwowej i Wojska Polskiego w trosce o bezpieczeństwo niepodległego Państwa* [w:] *Dawniej niż wczoraj...*, s. 222.

¹⁰ AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Szefa Sztabu Generalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych do Ministerstwa Spraw Wojskowych L. 9486/Mob. 26.0.I.Szt.Gen, 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 150a.

¹¹ AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I

działania omawianych instytucji jest ostatnie zdanie płk. Sztabu Generalnego Stachewicza zawarte w powyższym dokumencie: „Przyjście z pomocą Policji Państwowej przez wypożyczenia jej potrzebnych do szkolenia obiektów i przyrzędów z zasobów wojska uważam w obecnych warunkach za rzecz nie tylko słuszną, ale i bardzo pilną”¹².

W wyniku powziętych decyzji i korespondencji między I a III Oddziałem Sztabu Generalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych na podstawie postulatów Wydziału Żandarmerii określono program wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej. Zaproponowano dwa rodzaje szkoleń:

- 3-miesięczny okres szkolenia rekruta,
- 5-miesięczny okres dla żandarmów próbnych.

Przy organizowaniu powyższych szkoleń przyjęto cykl 8-godzinnej nauki dziennie. Przy wymienionych poniżej przedmiotach wyliczono procentowy udział w szkoleniu¹³.

Tabela 1. Wykaz przedmiotów i zajęć wojskowych w ramach 3-miesięcznego okresu szkolenia rekruta z 1927 r.

Przedmiot	Zagadnienia	Udział procentowy
Musztra	ćwiczenia formalne, ćwiczenia w szyku luźnym	20%
Wyszkolenie strzeleckie	szkolenie z kb i kbk	25%
Terenoznawstwo	ogólne pojęcia, znaki komunikacyjne, szkice	4%
Walka na bagnety	ćwiczenia w różnym terenie z jednym lub wielu przeciwnikami	5%
Walka granatami	użycie granatów typu zaczepnego i obronnego w różnych sytuacjach i warunkach terenowych	5%
Nauka o broni	dokładne poznanie posiadanej broni i jej konsekwencji	5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 154.

Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 151.

¹² Tamże.

¹³ AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 154.

Jak wynika z tabeli 1 proces szkolenia wojskowego funkcjonariuszy przebiegał w określonym porządku. Prawie dwie trzecie czasu w ramach 3-miesięcznego okresu szkolenia rekruta poświęcono na wyszkolenie wojskowe, w tym połowę czasu poświęcono na wyszkolenie strzeleckie (25%) oraz musztrę (20%), co świadczy o kształtowaniu podstawowych zachowań żołnierskich.

W porównaniu do 5-miesięcznego szkolenia dla żandarmów próbnych proporcje wyszkolenia wojskowego obejmowało 78% i miały różnorodny charakter z różnicą udziału procentowego poszczególnych zajęć (wyszkolenie strzeleckie 35%, musztra 10%). Zamiast walki realizowanej podczas szkolenia 3-miesięcznego w 5-miesięcznym szkoleniu wprowadzono gazownictwo w wymiarze 15% czasu szkolenia. Szczegółowe wyniki ukazują tabela 2.

Tabela 2. Wykaz przedmiotów wojskowych i uwag w ramach 5-miesięcznego okresu dla żandarmów próbnych z 1927 r.

Przedmiot	Uwagi dodatkowe	Udział procentowy
Musztra	brak	10%
Służba etapowa	w zakresie potrzeb dla żandarmerii	6%
Terenoznawstwo	brak	12%
Wyszkolenie strzeleckie	szkolenie I klasy i bojowe	35%
Gazownictwo	zaznajomienie ze środkami walki chemicznej, dokładne opanowanie i użycie maski gazowej, alarm gazowy, obrona zbiorowa	15%

Źródło: opracowanie własne na podstawie AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 154.

3. Reforma szkolenia wojskowego funkcjonariuszy Policji Państwowej w latach 1928–1939

Z uwagi na nowy charakter Policji Państwowej, która w 1928 r. – zgodnie z Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. – przybrała charakter wojskowy, Policja Państwowa w przypadku mobilizacji stawała się częścią sił zbrojnych¹⁴. W celu zmiany charakteru działalności tej formacji przystąpiono do przeprowadzenia reformy w szkolnictwie policyjnym. Postanowiono przygotować odpowiednie programy szkoleniowe, jak: kursy oficerskie, szkolenia wojskowe szeregowych oraz kurs instruktorów szkolnych. Dlatego w Głównej Szkole Policyjnej w Warszawie podczas rocznego szkolenia wypromowano 86 funkcjonariuszy na instruktorów szkolnych, którzy stali się nową

¹⁴ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz.U. RP nr 28, poz. 257).

kadra. Oprócz zajęć stosowanych typowo w służbie policyjnej jak: prawo karne i prawo administracyjne wszystkich dzielnic, prawo państwowe, służba śledcza, instrukcja służbowa, medycyna sądowa, higiena i ratownictwo, pedagogika, filozofia i etyka, nauka o Polsce, historia powszechna, psychologia, opieka społeczna, zaopatrzenie, transport, regulamin służby wewnętrznej sztuka i kultura, miary i wagi, wychowanie służbowe i towarzyskie, stowarzyszenia, wychowanie fizyczne i sport, dodano także przedmioty wojskowe: wyszkolenie bojowe, musztra, nauka o broni i wyszkolenie strzeleckie; piechota i taktyka ogólna, walki uliczne, lotnictwo, artyleria, obrona przeciwlotnicza, terenoznawstwo, łączność, umocnienia polowe, walka przeciwgazowa, organizacja armii, mobilizacja, służba etapowa, służba informacyjna, żandarmeria¹⁵.

Zmieniono też kompetencje szkolenia. W miejsce szkół okręgowych podporządkowanych okręgowym komendantom Policji Państwowej, powstały szkoły szeregowych w: Żyrardowie, Piaskach koło Sosnowca, Mostach Wielkich¹⁶.

Dodatkowo powstała nowoczesna szkoła oficerska w Warszawie z przeznaczeniem dla nowo mianowanych oficerów Policji Państwowej przyjętych do służby spoza korpusu policji, którymi najczęściej byli żołnierzami¹⁷. W ramach nowego programu szkolenia oficerów zajęcia dotyczyły w większości zagadnień służby śledczej, wiedzy prawniczej; jednak warto zauważyć, że również w 20% dotyczyło także przygotowania bojowego¹⁸.

Kolejne modyfikacje w systemie szkolnictwa policyjnego wprowadzono w styczniu 1931 r., kiedy to szkoły policyjne podzielono na: Szkołę Oficerską w Warszawie (dla kandydatów na oficerów, jak również kandydatów z innych formacji mundurowych) oraz szkołę dla szeregowych w Mostach Wielkich, Żyrardowie i Sosnowcu (dla przygotowania ogólnopolicyjnego szeregowych). W zakresie programowym rozbudowano tematykę wojskową¹⁹. Warto w tym miejscu wspomnieć, że z powodu likwidacji w maju 1935 r. szkół w Żyrardowie oraz w Sosnowcu główny ciężar szkoleniowy przejęła z czasem szkoła policyjna w Mostach Wielkich. W związku z powyższym, w dość szczegółowy sposób zaprezentowana zostanie struktura przedmiotów wojskowych znajdujących się

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca 1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych w sprawie programów przedmiotów wojskowych dla szkół policyjnych (M.P. nr 182, poz. 395).

¹⁶ *Otwarcie szkoły policyjnej w Mostach Wielkich*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1929, nr 43, [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy...*, s. 135.

¹⁷ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 maja 1928 r. o organizacji szkół Policji Państwowej (M.P. nr 143, poz. 257).

¹⁸ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca 1928 r. w sprawie programów dla szkół policyjnych (M.P. nr 183, poz. 398).

¹⁹ *Sprawy policji. Śledcza szkoła fachowa dla szeregowych w Mostach Wielkich*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1931, nr 17 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy...*, s. 138.

w ramach programu nauczania Szkoły Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich²⁰.

Charakterystyka sił zbrojnych z opisem składu oraz opisu rodzaju sił zbrojnych w następującej kolejności:

A. SIŁY ZBROJNE

- I. Skład sił zbrojnych: wojska i marynarka; bronie i służby; jednostki taktyczne; jednostki terytorialne.
- II. Władze sił zbrojnych: dowódcy, sztaby, szefowie broni i służb, kwatery główne; dowództwa taktyczne i władze terytorialne; podległość taktyczna i podległość terytorialna; najwyższy zwierzchnik sił zbrojnych.

B. WŁADZE CENTRALNE

- I. Ministerstwo Spraw Wojskowych: Minister Spraw Wojskowych; Ministerstwo Spraw Wojskowych: Gabinet Ministra, Biuro Personalne, Biuro Ogólno-Organizacyjne, Biuro Ogólno-Administracyjne, Biuro Kontroli, Departament Uzupełnień, Departament Piechoty, Kawalerii, Artylerii, Aeronautyki, Uzbrojenia, Zaopatrzenia Inżynierii, Intendentury, Zdrowia, Budownictwa i Sprawiedliwości oraz Szefostwa Saperów i Łączności, Kierownictwo Marynarki Wojennej, Kwatery Główna Ministerstwa Spraw Wojskowych.
- II. Generalny Inspektorat Siła Zbrojnych: Generalny Inspektor Sił Zbrojnych, Dowództwa okręgów korpusów²¹.
- III. Władze Garnizonowe: Komendy garnizonów.
- IV. Wielkie Jednostki: armie, grupy operacyjne, dywizje piechoty, dywizja kawalerii, samodzielne brygady kawalerii.
- V. Małe Jednostki: małe jednostki, jednostki broni i jednostki służb, jednostki organizacyjne, jednostki administracyjne.

Poza tym w skład wchodziły: formacje; pułki kawalerii (3 pułki szwoleżerów, 27 pułków ułanów, 10 pułków strzelców konnych); artyleria (31 pułków artylerii lekkiej, 10 pułków artylerii ciężkiej, 1 pułk artylerii najcięższej, 1 pułk artylerii motorowej, 1 pułk artylerii przeciwlotniczej, 3 pułki pancerne, dywizjon pociągów pancernych); aeronautyka (6 pułków lotniczych, 2 bataliony balonowe); szkoły; zakłady; bronie; piechota; pułki piechoty i strzelców podhalańskich; bataliony strzelców; Centrum Wyszkozenia Piechoty; Centrum Wyszkozenia Artylerii; Centrum Wyszkozenia Broni Pancernych; Centrum Wyszkozenia Ofi-

²⁰ W nagłówku znajdujemy dopisek „Tylko do wewnętrznego użytku Normalnej Szkoły Fachowej dla szeregowych w Mostach Wielkich”. W dokumentacji archiwalnej znajdujemy także skrypty studenckie, np. AAN, KGPP, *W I, Referat Wyszkozeniowy, Normalna Szkoła Fachowa Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Programy, skrypty, streszczenia wykładów*, b. d., sygn. 518, k. 1–91.

²¹ Dowództwa Okręgu Korpusu: Nr I. Warszawa, DOK Nr II. Lublin, DOK Nr III. Grodno, DOK Nr IV. Łódź, DOK Nr V. Kraków, DOK Nr VI. Lwów, DOK Nr VII. Poznań, DOK Nr VIII. Toruń, DOK Nr IX. Brześć n/B., DOK Nr X. Przemysł.

cerów Lotnictwa; Centrum Wyszakolenia Podoficerów Lotnictwa; Centrum Wyszakolenia Łączności; Centrum Wyszakolenia Żandarmerii; Lotnicza Szkoła Strzelania i Bombardowania; Szkoła Podchorążych Piechoty; Szkoła Podchorążych Rezerw Piechoty; Szkoła Podchorążych Inżynierii; Szkoła Podchorążych dla Podoficerów; szkoły podoficerskie piechoty dla młodzieży; korpusy kadetów; Wyższa Szkoła Wojenna; Inżynieria (4 brygady saperów, 8 batalionów saperów, batalion mostowy, batalion elektrotechniczny, batalion silnikowy, 2 bataliony mostów kolejowych, 8 batalionów i kadry batalionów telegraficznych, pułk radiotelegraficzny); 10 dywizjonów i kadry dywizjonów taborów; Służby (uzupełnień, remontu, uzbrojenia, aeronautyki, inżynierii ze służbą samochodową, intendenty ze służbą taborową, zdrowia ze służbą weterynaryjną, budownictwa, sprawiedliwości, duszpasterska); Korpus Ochrony Pogranicza; Marynarka Wojenna (kierownictwo Marynarki Wojennej, Flota, Flotylla rzeczna); Szkoła Podchorążych Marynarki Wojennej; Wychowanie fizyczne i przysposobienie wojskowe²².

Dodatkowo, w skryptach studenckich z „Normalnej Szkoły Fachowej Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich”, znaleźć można informacje dotyczące wyszakolenia wojskowego, m.in. informacje na temat funkcjonowania państwa wraz z podstawowymi instytucjami państwowymi. W przedmiotach są również informacje na temat:

- umocnień polowych (umocnienia polowe w natarciu, umocnienie polowe w obronie, sprzęt i materiał używany przy budowie umocnień, stanowiska ogniowe, pozycja umocniona i sposób rozbudowy, przeszkody, przysposobienie do obrony osiedli, lasów, obiektów),
- łączności (środki optyczne/wzrokowe, środki dźwiękowe/akustyczne, środki łączności żywe),
- walk ulicznych (wywiad, forsowanie ulicy, zdobywanie budynków, obrona ulicy, obrona budynków),
- aeronautyki (zadania i podział lotnictwa, balony, lotnictwo cywilne, przepisy o lotniskach i ruchu samolotów),
- obrony przeciwlotniczej (obrona czynna, obrona bierna),
- walki przeciwgazowej (obrona przeciwgazowa, Polska maska gazowa R.S.C., aparat tlenowy, zatrucia gazami i sposoby ratowania),
- broni Policji Państwowej; począwszy od wskazań ogólnych i celu nauki o broni adeptci poznawali m.in. materiały wybuchowe, podział broni palnej, amunicji, obchodzenie się z bronią i amunicją oraz szczegółową budowę karabinka „Manlicher” wzór 95, rewolwer „Nagant” wzór 30. Są także informacje praktyczne przy użyciu broni, jak np. składanie się do

²² AAN, KGPP, W I, Referat Wyszakoleniowy, Szkoła Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Przedmioty wojskowe. Opracowanie, 1934 r., sygn. 529, k. 1–41.

strzału w różnych pozycjach i terenie, uwięczone oddaniem strzału i zabezpieczeniem miejsca ćwiczeń²³.

Tematykę wojskową rozbudowywano także w kolejnych latach procesu szkolenia funkcjonariuszy. Wprowadzano m.in. takie zajęcia jak: organizacja armii, organizacja lotnictwa, umocnienia polowe, taktyka ogólna, służba wywiadowcza, walki uliczne. Doskonalono także z zakresu walki ze szpiegostwem, dywersją oraz organizowania własnej służby kontrwywiadowczej²⁴.

Wyraźnym akcentem doskonalenia kierunku przeszkolenia wojskowego funkcjonariuszy Policji Państwowej było przeprowadzenie 3-miesięcznego teoretycznego kursu specjalnego dla oficerów Wojska Polskiego przechodzących do służby w policji. Szkolenie przeprowadzono w lutym 1936 r. w szkole oficerskiej w Warszawie. W programie zajęć znalazło się 60 godzin na przedmioty wojskowe i ćwiczenia fizyczne. Podobny kurs 5-miesięczny przeprowadzono w czerwcu 1938 r.²⁵

W ramach procesu szkolenia korzystano z doświadczenia i bazy szkolnictwa wojskowego. Przykładem może być współpraca z Centralnym Instytutem Wychowania Fizycznego w Warszawie, Centralną Wojskową Szkołą Zbrojmistrzów, Centrum Wyszakolenia Podoficerów Lotnictwa w Bydgoszczy oraz Centrum Wyszakolenia Wojsk Łączności w Zegrzu²⁶. W celu współpracy naukowej z formacjami policyjnymi za granicą przy KGPP utworzono stałą Komisję Koordynacji Wyszakolenia²⁷. Miały na to wpływ wydarzenia międzynarodowe i zbliżający się konflikt zbrojny na świecie²⁸.

W celu właściwego dokumentowania procesu szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej w zakresie umiejętności militarnych, Komenda Główna Policji Państwowej wydawała instrukcje, takie jak np. Instrukcja o zadysponowaniu oficerów i szeregowych Policji przez władze wojskowe²⁹, Instrukcja dla posterunków Policji o obronie przeciwlotniczej biernej³⁰, Instrukcja obrony przeciw-

²³ AAN, KGPP, W I, Referat Wyszakoleniowy, Normalna Szkoła Fachowa Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Programy, skrypty, streszczenia wykładów, b. d., sygn. 518, k. 1–91.

²⁴ *Sprawy policji. Otwarcie kursu specjalnego dla oficerów W.P., przechodzących do służby w Policji Państwowej*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1935, nr 46 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy...*, s. 139.

²⁵ *Sprawy policji. Zakończenie kursu oficerskiego w Warszawie*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1938, nr 24 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy...*, s. 139.

²⁶ *Sprawy policji. Kurs instruktorów wychowania fizycznego*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1937, nr 39 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy...*, s. 139.

²⁷ A. Peptoński, *Rozwój organizacyjny szkolnictwa policyjnego w II Rzeczypospolitej*, „Przegląd Policyjny” 1991, nr 1(23), s. 87–88.

²⁸ Tamże, s. 80–92.

²⁹ AAN, KGPP, Wydział I Organizacyjno-Wyszakoleniowy Referat Ogólny. Zadysponowanie oficerów i szeregowych Policji Państwowej przez władze wojskowe. Instrukcja o zadysponowaniu oficerów i szeregowych Policji przez władze wojskowe, 1933, sygn. 597, k. 1.

³⁰ AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Obrona przeciw lotnicza bierna posterunków Policji Państwowej. Instrukcje. 1934, Instrukcja dla posterunków Policji o obronie przeciwlotniczej biernej, sygn. 2258, k. 1.

lotniczej biernej³¹, Instrukcja o obronie przeciwlotniczej biernej. Podręcznik do szkolenia szeregowych Policji³², Instrukcja o wzmocnieniu Policji³³, czy Instrukcja dla posterunków Policji o uruchomieniu O.P.L. wnętrza kraju z dnia 10 maja 1939 r.³⁴.

4. Współczesne formy szkolenia funkcjonariuszy Policji

Aktualnie proces szkolenia Policji w ramach szkolnictwa obejmuje Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szkołę Policji w Słupsku, Szkołę Policji w Pile i Szkołę Policji w Katowicach³⁵.

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie – jej początki sięgają 1954 r. jako Ośrodka Szkolenia Oficerów Milicji Obywatelskiej w Szczytnie, który w 1958 r. został przekształcony w Szkołę Oficerską Milicji Obywatelskiej. W 1972 r. zmieniła nazwę na Wyższą Szkołę Oficerską Ministerstwa Spraw Wewnętrznych im. gen. Franciszka Józwiaka „Witolda”³⁶. W dniu 9 września 1990 r. powstała Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, która – zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce³⁷ – jest uczelnią służb państwowych nadzorowaną przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych.

W ramach programu WSPol prowadzone są zajęcia z zakresu nauk prawnych (np. prawa karnego, prawa konstytucyjnego, prawa cywilnego, kryminologii, prawa administracyjnego, prawa gospodarczego), nauk humanistycznych i społecznych (m.in. etyki zawodowej, psychologii, socjologii, języka obcego) przedmiotów zawodowych (taktyka zwalczania przestępczości kryminalnej, taktyka służby prewencji, bezpieczeństwo ruchu drogowego). Słuchacze różnych formacji mundurowych, jak: Służba Ochrony Państwa, Państwowa Straż Pożarna, Służba Więzienna, Straż Graniczna, przechodzą szkolenia z zakresu prowadzenia szkolenia specjalistycznego dla absolwentów szkół wyższych, tzw. kurs oficerski (SASW), szkolenia zawodowe podstawowe, kursy specjalistyczne z obszarów m.in. pracy operacyjnej, dochodzeniowo-śledczej, prewencyjnej,

³¹ AAN, KGPP, W I, Referat Wyszokoleniowy, Obrona przeciwlotnicza bierna. Instrukcja obrony przeciwlotniczej biernej 1936 r., sygn. 457, k. 1–8.

³² AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Mobilizacja funkcjonariuszy Policji Państwowej. Okólniki, instrukcje. 1932, 1934–1936, 1938–1939, Instrukcja o obronie przeciwlotniczej biernej. Podręcznik do szkolenia szeregowych Policji, sygn. 2253, k. 12.

³³ AAN, KGPP, Wydział I Organizacyjno-Wyszokoleniowy Referat Ogólny. Mobilizacja Sił Zbrojnych RP. „Instrukcja o wzmocnieniu Policji Państwowej”. Wydawnictwo, Instrukcja o wzmocnieniu Policji 1938, sygn. 607, k. 1–101.

³⁴ AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, instrukcje. B. d. Instrukcja dla posterunków Policji o uruchomieniu O.P.L. wnętrza kraju z dnia 10 maja 1939 r., sygn. 2250, k. 22.

³⁵ <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/linki/szkoly-policji> (dostęp: 30.09.2019 r.).

³⁶ P. Majer, *Szkoły oficerskie Milicji Obywatelskiej* [w:] *Leksykon policyjny*, red. W. Pływaczewski, G. Kędzierska, Szczytno 2001, s. 318–319.

³⁷ Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz.85 ze zm.).

a także z zakresu taktyk i technik interwencji policyjnych, strzelania, obsługi policyjnego sprzętu łączności i policyjnych systemów informatycznych³⁸.

Centrum Szkolenia Policji – utworzone zostało w Legionowie 27 sierpnia 1990 r. w oparciu o szkoły: Wydział Bezpieczeństwa Państwa ASW, Szkoły Ruchu Drogowego w Piasecznie, Ośrodka Doskonalenia Kadr Kierowniczych w Łodzi oraz Szkoły Chorążych Biura „B” MSW w Warszawie³⁹. W 1992 r. dołączono także Szkołę Policyjną Przewodników i Tresury Psów w Sułkowicach, a w 1998 roku otwarto Międzynarodowe Centrum Szkoleń Specjalistycznych Policji. Baza dydaktyczna mieści się w trzech ośrodkach szkoleniowych: Legionowie; Sułkowicach – miejsce szkolenia przewodników i tresury psów; Kalu (Węgorzewo, woj. warmińsko-mazurskie) – miejsce szkolenia Policji wodnej. W zakres szkolenia wchodzi: szkolenia zawodowe podstawowe; szkolenia specjalistyczne z zakresu ruchu drogowego, techniki operacyjnej, taktyki i techniki interwencji, działań minersko-pirotechnicznych, kynologii, szkoleń językowych, wyszkolenia strzeleckiego, udzielania pomocy przedmedycznej; kursy specjalistyczne dla policjantów wykonujących zadania na wodach i terenach przywodnych, służby kryminalnej, dzielnicowych, techników kryminalistyki⁴⁰.

Szkoła Policji w Słupsku powstała w 1945 r. jako Centrum Wyszkozenia Milicji Obywatelskiej. W 1954 r. przekształcona została w Ośrodek Szkolenia Szeregowych Milicji Obywatelskiej, w 1957 r. w Szkołę Podoficerską MO, a w 1985 r. w Szkołę MO. Szkoła Policji w Słupsku funkcjonuje od 10 sierpnia 1990 roku⁴¹. Specjalizuje się w szkoleniu policjantów prewencji oraz w szkoleniach zawodowych podstawowych i specjalistycznych, m.in. kadry kierowniczej Policji średniego szczebla zarządzania z zakresu zarządzania zasobami ludzkimi, a także w szkoleniach dla rzeczników dyscyplinarnych, dla policjantów podejmujących interwencje wobec osób agresywnych i niebezpiecznych, dla instruktorów technicznych środków wzmocnienia, dla dyżurnych lub dzielnicowych⁴².

Głównym aktem prawnym regulującym kwestie szkoleń w Policji jest ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji oraz przepisy wykonawcze, wśród których można wymienić:

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci

³⁸ <https://www.wspol.edu.pl/g/uczelnia/o-szkole> (dostęp: 30.09.2019 r.).

³⁹ <http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/historia/93,Historia-CSP.html> (dostęp: 30.09.2019 r.).

⁴⁰ *Plan szkoleń i kursów*, [http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/plan-szkolen-i-kursow/414, PLAN-SZKOLEN-I-KURSOV.html](http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/plan-szkolen-i-kursow/414,PLAN-SZKOLEN-I-KURSOV.html) (dostęp: 30.09.2019 r.).

⁴¹ P. Gawroński, D. Hryszkiewicz, J. Truchan, *System szkolenia w Policji i Straży Granicznej funkcja złożona i rzeczywista*, Szczytno 2015, s. 13.

⁴² *Zakres szkolenia*, <http://www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl/sps/o-szkole/szkolenie-policjantow/zakres-szkolenia/71952,Zakres-szkolenia.html> (dostęp: 30.09.2019 r.).

na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków mianowania na wyższe stanowiska służbowe⁴³;

- rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji⁴⁴.

Spośród wielu szkoleń mających na celu zdobycie ogólnej wiedzy i umiejętności zawodowych, są też szkolenia specjalistyczne o tematyce połączonej z wiedzą wojskową w ramach m.in. wyszkolenia strzeleckiego, elementów taktyki i techniki interwencji. W oparciu o „Roczny plan doskonalenia zawodowego kadry dowódczej i policjantów Oddziału Prewencji Policji w Olsztynie” wymienić można najbardziej charakterystyczne:

- szeroko określone wystrzelenie strzeleckie (m.in. posługiwanie się strzelbą kal. 12 i użycie amunicji z pociskami niepenetracyjnymi przez pododdział zwarty Policji; broń palna będąca na wyposażeniu Policji – budowa, zasady działania, obsługa techniczna i konserwacja);
- taktyka (m.in. szyki porządkowe oraz przemieszczanie oddziałów i pododdziałów Policji zgodnie z zarządzeniem nr 1114 KGP z dnia 19 grudnia 2006 r. oraz zarządzeniem nr Z-19 KGP z dnia 1 sierpnia 2013 r.; taktyka działania pododdziałów zwartych Policji w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa lub naruszenia porządku publicznego oraz pościgu za osobą ściganą zgodnie z zarządzeniem nr Z-46 KGP z dnia 21 czerwca 2018 r.);
- szkolenie z zakresu „firefobii”;
- musztra indywidualna i zespołowa policjanta z elementami musztry wojskowej.

Dodatkowym elementem wyszkolenia funkcjonariuszy są liczne kursy specjalistyczne, które w swojej tematyce zawierają treści wyszkolenia wojskowego. Przykładowo wymienić można kursy prowadzone przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie w 2020 r.⁴⁵:

- kurs specjalistyczny dla policjantów realizujących zatrzymania niebezpiecznych przestępców⁴⁶,

⁴³ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz.U. nr 123, poz. 857, ze zm.).

⁴⁴ Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz.U. nr 126, poz. 877 ze zm.).

⁴⁵ Pismo Komendanta-Rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie do pisma SiDZ-4131/19 z dnia 1 października 2019 r., w sprawie identyfikacji potrzeb szkoleniowych na kursy specjalistyczne w 2020 r. Załącznik nr 1.

⁴⁶ Decyzja nr 781 KGP z 26 października 2007 r. (Dz. Urz. KGP nr 20, poz. 149). Nowelizacja: Decyzja nr 240 KGP z 6 lipca 2016 r. (Dz. Urz. KGP 2016, poz. 38).

- kurs specjalistyczny dla policjantów podejmujących interwencje wobec osób agresywnych i niebezpiecznych⁴⁷,
- kurs specjalistyczny języka angielskiego dla policjantów pododdziałów antyterrorystycznych Policji⁴⁸.

Bibliografia

- Bylina S., *Przykłady relacji Policji i Wojska Polskiego na przestrzeni ostatniego stulecia, Examples of the Relationship Between the Police and the Polish Army Over the Last Century*, Internal Security Special ISSUE 110th Anniversary of Poland's Regaining Independence, Police Academy, Szczytno 2018.
- Bylina S., *Współdziałanie Policji Państwowej i Wojska Polskiego w trosce o bezpieczeństwo niepodległego Państwa [w:] Dawniej niż wczoraj 100 lat Polskiej Policji*, Szczytno 2019.
- Gawroński P., Hryszkiewicz D., Truchan J., *System szkolenia w Policji i Straży Granicznej funkcja złożona i rzeczywista*, Szczytno 2015.
- <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/linki/szkoly-policji>
- <http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/historia/93,Historia-CSP.html>
- <https://www.wspol.edu.pl/g/uczelnia/o-szkole>
- Majer P., *Szkoły oficerskie Milicji Obywatelskiej [w:] Leksykon policyjny*, red. W. Pływachowski, G. Kędzierska, Szczytno 2001.
- Misiuk A., *Historia policji w Polsce od X wieku do współczesności*, Warszawa 2008.
- Otwarcie szkoły policyjnej w Mostach Wielkich*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1929, nr 43 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.
- Pepłoński A., *Rozwój i organizacja szkolnictwa policyjnego w II Rzeczypospolitej*, „Przegląd Policyjny” 1991, nr 1(23).
- Plan szkoleń i kursów, <http://www.csp.edu.pl/csp/o-szkole/plan-szkolen-i-kursow/414,PLAN-SZKOLEN-I-KURSOW.html>
- Sprawy policji. Kurs instruktorów wychowania fizycznego*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1937, nr 39 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.
- Sprawy policji. Otwarcie kursu specjalnego dla oficerów W.P., przechodzących do służby w Policji Państwowej*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1935, nr 46 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.
- Sprawy policji. Śledcza szkoła fachowa dla szeregowych w Mostach Wielkich*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1931, nr 17 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.
- Sprawy policji. Zakończenie kursu oficerskiego w Warszawie*, „Na Posterunku. Gazeta Policji Państwowej” 1938, nr 24 [za:] G. Winnicki, *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.
- Winnicki G., *System szkolenia funkcjonariuszy Policji Państwowej*, „Kwartalnik Policyjny” 2014, nr 2.

⁴⁷ Decyzja nr 387 KGP z 13 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. KGP 2016, poz. 74).

⁴⁸ Decyzja nr 142 KGP z 27 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. KGP 2018, poz. 60).

Zakres-szkolenia, <http://www.slupsk.szkolapolicji.gov.pl/sps/o-szkole/szkolenie-policjantow/zakres-szkolenia/71952,Zakres-szkolenia.html>

Prawodawstwo

Ustawa z dnia 24 lipca 1919 r. o Policji Państwowej (Dz.U. nr 61, poz. 363).

Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (tekst jedn. Dz.U. z 2020 r., poz. 85 ze zm.).

Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej (Dz.U. RP nr 28, poz. 257).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 25 maja 1928 r. o organizacji szkół Policji Państwowej (M.P. nr 143, poz. 257).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca 1928 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Spraw Wojskowych w sprawie programów przedmiotów wojskowych dla szkół policyjnych (M.P. nr 182, poz. 395).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 czerwca 1928 r. w sprawie programów dla szkół policyjnych (M.P. nr 183, poz. 398).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie wymagań w zakresie wykształcenia, kwalifikacji zawodowych i stażu służby, jakim powinni odpowiadać policjanci na stanowiskach komendantów Policji i innych stanowiskach służbowych oraz warunków mianowania na wyższe stanowiska służbowe (Dz.U. nr 123, poz. 857, ze zm.).

Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 czerwca 2007 r. w sprawie szczegółowych warunków odbywania szkoleń zawodowych oraz doskonalenia zawodowego w Policji (Dz.U. nr 126, poz. 877 ze zm.).

Decyzja nr 142 KGP z 27 kwietnia 2018 r. (Dz. Urz. KGP 2018, poz. 60).

Decyzja nr 387 KGP z 13 grudnia 2016 r. (Dz. Urz. KGP 2016, poz. 74).

Decyzja nr 781 KGP z 26 października 2007 r. (Dz. Urz. KGP nr 20, poz. 149).

Decyzja nr 240 KGP z 6 lipca 2016 r. (Dz. Urz. KGP 2016, poz. 38).

Inne

AAN, KGPP, Samodzielny Referat Wojskowy, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Ministerstwa Spraw Wojskowych Oddziału I Sztabu Generalnego L. 1095/og. Mob do Szefa Oddziału III Sztabu Generalnego w sprawie wytycznych odnośnie wyszkolenia wojskowego Policji Państwowej z marca 1927 r., sygn. 2249, 1919 r., 1926–1939 r., k. 151.

AAN, KGPP, SRW, Akty normatywne. Ustawa o Policji Państwowej; włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, Pismo Szefa Oddziału I Sztabu Generalnego do Ministerstwa Spraw Wewnętrznych L. 9486/ Mob. 26.0.I w sprawie zadań Policji na wypadek mobilizacji, 1919 r., 1926–1939 r., sygn. 2249, k. 152.

AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Mobilizacja funkcjonariuszy Policji Państwowej. Okólniki, instrukcje. 1932, 1934–1936, 1938–1939, Instrukcja o obronie przeciwlotniczej biernej. Podręcznik do szkolenia szeregowych Policji, sygn. 2253, k. 12.

AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Obrona przeciw lotnicza bierna posterunków Policji Państwowej. Instrukcje. 1934, Instrukcja dla posterunków Policji o obronie przeciwlotniczej biernej, sygn. 2258, k. 1.

AAN, KGPP, SRW. Akty normatywne. Włączenie Policji Państwowej do sił zbrojnych. Rozporządzenia, instrukcje. B. d. Instrukcja dla posterunków Policji o uruchomieniu O.P.L. wnętrza kraju z dnia 10 maja 1939 r., sygn. 2250, k. 22.

AAN, KGPP, W I, Referat Wyszukiwawczy, Normalna Szkoła Fachowa Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Programy, skrypty, streszczenia wykładów, b. d., sygn. 518, k. 1–91.

AAN, KGPP, W I, Referat Wyszukiwawczy, Obrona przeciwlotnicza bierna. Instrukcja obrony przeciwlotniczej biernej 1936 r., sygn. 457, k. 1–8.

AAN, KGPP, W I, Referat Wyszukiwawczy, Szkoła Szeregowych Policji Państwowej w Mostach Wielkich. Przedmioty wojskowe. Opracowanie, 1934 r., sygn. 529, k. 1–41.

AAN, KGPP, Wydział I Organizacyjno-Wyszukiwawczy Referat Ogólny. Zadzysponowanie oficerów i szeregowych Policji Państwowej przez władze wojskowe. Instrukcja o zadysponowaniu oficerów i szeregowych Policji przez władze wojskowe, 1933, sygn. 597, k. 1.

AAN, KGPP, Wydział I Organizacyjno-Wyszukiwawczy Referat Ogólny. Mobilizacja Sił Zbrojnych RP. „Instrukcja o wzmocnieniu Policji Państwowej”. Wydawnictwo, Instrukcja o wzmocnieniu Policji 1938, sygn. 607, k. 1–101.

AAN, KGPP, Wydział I, Referat Wyszukiwawczy, Kurs specjalny dla oficerów WP przechodzących do służby w Policji Państwowej. Wykazy, sygn. 495, 1926–1927 r., k. 5–14.

Pismo Komendanta-Rektora Wyższej Szkoły Policji w Szczytnie do pisma SiDZ-4131/19 z dnia 1 października 2019 r., w sprawie identyfikacji potrzeb szkoleniowych na kursy specjalistyczne w 2020 r. Załącznik nr 1.